

FNV
Hertogswetering 159
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
T 088-368 03 68

CNV
Tiberdreef 4
Postbus 2475
3500 GL Utrecht
T 030 - 751 11 00

Aan de voorzitter en de leden van de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Datum

7 november 2022

Ons kenmerk

22-124/BvW/IS/aw

Betreft / Onderwerp

Commissiedebat Kinderopvang 16 november 2022

Doorkiesnummer

Email

Ilze.smit@fnv.nl

Bijlage(n)

-

Geachte Kamerleden,

Op 16 november heeft u een commissiedebat met de Minister van SZW over kinderopvang en de stelselherziening. Dit debat vindt plaats op een cruciaal moment. De crisis in de kinderopvang is groot door de enorme personeelstekorten, de werkdruk en de daarmee samenhangende kwaliteitsafname. Daarnaast worden nu de piketpalen neergezet voor de stelselherziening van de kinderopvang dat in 2025 moet ingaan. De FNV en het CNV geven u als grootste vertegenwoordigers van werkenden, zowel in onze samenleving in het algemeen als specifiek in de kinderopvangbranche, graag een aantal belangrijke aanbevelingen mee voor dit debat.

> Hou vast aan datum stelselherziening, kies voor zorgvuldigheid en eenvoud in uitvoering

In het regeerakkoord is afschaffing van de kinderopvangtoeslag en directe financiering aan kinderopvanginstellingen afgesproken. De FNV en het CNV zijn groot voorstander van deze stelselherziening, die beoogt kinderopvang toegankelijker te maken voor kinderen en hun ouders. Dit draagvlak bestaat breed bij sociale partners, zo is te lezen in de SER-adviezen uit 2016 en 2021.¹ Daarin wordt een breed toegankelijk en inclusief stelsel geadviseerd, zodat alle kinderen een kansrijke start kunnen maken.

Nu liggen er een aantal stevige opgaves op tafel om daadwerkelijk tot deze stelselherziening te komen in 2025. In de Kamerbrief over de stelselherziening wordt toegelicht hoe de Minister het stelsel wil vormgeven, via een zogeheten 'Greenfield-benadering', waar vier verschillende uitvoeringsorganisaties aan tafel zitten. Om richting te geven aan de opgaves in de uitvoering is er het advies van ABPTOPConsult. Daarin staat dat DUO als uitvoeringsorganisatie het meest voor de hand ligt.² Volgens het advies is het mogelijk om de stelselherziening door te voeren in 2025 door "het

¹ SER-advies - Maak kinderopvang toegankelijk, betaalbaar en eenvoudig, 10-06-2021

² ABPTOPConsult - Verkenning potentiële uitvoerders kinderopvangstelsel, 26 september 2022, pag. 38.

beleid zo eenvoudig en controleerbaar mogelijk te houden om de uitvoering te versnellen en te versoepelen.”³

Voor de FNV en het CNV staan een uitvoerbaar nieuw stelsel en een zorgvuldige invoering daarvan centraal. Daarvoor zijn twee knoppen die het nieuwe stelsel nodeloos ingewikkeld maken van wezenlijk belang: de arbeidseis en de ouderbijdrage van 4%. ABDTOPConsult raadt aan “[...] om kritisch te kijken naar de kosten van de uitvoering van het beleid in verhouding tot de baten. Daarbij worden het innen van de eigen bijdrage door de uitvoerder en de arbeidseis als voorbeelden benoemd.”⁴

Daarbij is het aan de Tweede Kamer om keuzes te maken. Dat geeft de Minister ook aan in haar laatste kamerbrief: “Het regeerakkoord is het uitgangspunt voor het nieuwe stelsel maar er moet altijd ruimte zijn voor nieuwe politieke keuzes. Als onderdeel van het streven naar meer kansengelijkheid.”⁵

Gezien de druk op de uitvoeringsorganisaties aan de ene kant en de urgentie voor een stelselherziening aan de andere kant pleit de vakbeweging voor:

- **Vasthouden aan de invoeringsdatum uit het regeerakkoord** en het nieuwe stelsel in te voeren op 1 januari 2025
- **Kritisch kijken naar de uitvoeringskosten van het nieuwe stelsel ten opzichte van de baten** en sturen op keuzes die het stelsel zorgvuldig en uitvoerbaar maken voor DUO

Dit geeft ook ruimte om de kinderopvang toegankelijk te maken voor alle kinderen. De kinderopvang is van belang in de ontwikkeling van de kinderen, en in dat licht moet de kinderopvang voor alle kinderen toegankelijk zijn; dus ook voor ouders die niet (kunnen) werken.

Los van deze inzet zal er in het nieuwe stelsel een enorme toename zijn aan publiek geld in de sector. Daarom zijn er **drie cruciale voorwaarden** die moeten zorgen voor effectieve besteding van publieke middelen:

- **Maximaal uurtarief** tegen prijsopdrijving en tweedeling in kinderopvang⁶
- **Winstklem** om te voorkomen dat publiek geld verdwijnt naar private equity-firma's⁷
- Meer **publieke waarborgen en verantwoording** van de besteding van publieke middelen. Doordat de vergoeding voor kinderopvang vanuit de overheid stijgt naar 96%, is transparantie en volledige verantwoording van de overheidsbijdrage door kinderopvangorganisaties van groot belang net als bijvoorbeeld geldt voor ziekenhuizen.

Deze voorwaarden moeten nu vastgelegd worden zodat de veldpartijen kunnen werken aan hoe deze voorwaarden in de sector ingevoerd kunnen worden. Daarmee wordt 1 januari 2025 haalbaar.

> Investerings in kwaliteit van werk kinderopvang nu nodig

Het personeelstekort in de kinderopvang zorgt voor een domino-effect. Personeelstekorten in de kinderopvang en bso moeten met urgentie worden aangepakt⁸. Anders kunnen we andere maatschappelijke uitdagingen niet oplossen. Voor iedere pedagogisch medewerker kunnen zeven

³ Idem, pag. 40.

⁴ Idem, pag. 10.

⁵ Kamerbrief – stelselherziening kinderopvang – 7 oktober 2022

⁶ <https://www.kinderopvangtotaal.nl/wetenschappers-pleiten-voor-prijsregulering-kinderopvang/>

⁷ <https://www.kinderopvangtotaal.nl/hoogleraar-janneke-plantenga-over-private-equity-een-winstklem-als-mogelijke-oplossing/>

⁸ https://www.parool.nl/columns-opinie/opinie-personeelstekort-in-kinderopvang-zorgt-voor-domino-effect~becb3bdd/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=copylink

ouders aan het werk. Werkgevers en de overheid zeggen de urgentie van het terugdringen van het personeelstekort te voelen, maar handelen er niet naar.

Op dit moment wordt er onderhandeld over een nieuwe cao waarin de goede arbeidsvoorwaarden en omstandigheden moeten worden afgesproken. Werkgevers hebben helaas de cao-onderhandelingen op slot gegooid met heel mager loonbod.⁹ De inzet van de overheid beperkt zich tot incidentele acties. Dat terwijl duurzame investeringen in de kwaliteit van werk nodig zijn om de kinderopvang een aantrekkelijke sector te maken.

In Nederland hebben we een hoge kwaliteit van kinderopvang dankzij toegewijde pedagogische medewerkers en goede kwaliteitseisen. Dit moeten we behouden. Dat betekent dat het cruciaal is dat er nu geïnvesteerd wordt in hoger loon en goede arbeidsomstandigheden. Dan blijven meer pedagogisch medewerkers werken in de kinderopvang en kan, ook met de verwachte toeloop van meer kinderen in 2025, de kwaliteit gewaarborgd worden. Nu zien we een grotere uitstroom, ook van jonge pedagogisch medewerkers, dan instroom. Dat is onder andere naar het primair onderwijs, waar de lonen significant hoger liggen en een pedagogisch medewerker een contract voor meer uren kan krijgen. Ook is er een grote toename van het aantal ZZP'ers in de sector, wat bijdraagt aan hogere werkdruk en afname van kwaliteit.

Met de actie #redonzekinderopvang vraagt de FNV en het CNV samen met stichting Voor Werkende Ouders aandacht voor deze crisis. Het is van groot belang dat werken in kinderopvang aantrekkelijker wordt. Daarom roepen we op om:

- **Het maximale fiscale uurtarief c.q. het kinderopvangtoeslag-tarief extra te verhogen.** Deze verhoging zal voor 100% ingezet worden voor loonsverhoging in de Cao Kinderopvang, zo hebben werkgeversorganisaties toegezegd.¹⁰

Daarnaast zijn onze aanbevelingen voor de korte termijn:

- Investeer nu in de kwaliteit van de kinderopvang door extra verhoging van het kinderopvangtoeslag-tarief. Dus **geen geld naar een voltijdsbonus** maar **structureel investeren in een aantrekkelijke sector.**
- Om het arbeidsmarkttekort in de kinderopvang tegen te gaan moet er niet getornd worden aan **kwaliteitsregels**. Dit vergroot juist de werkdruk. Investeer daarom in personeel.
- Zet er op in dat werknemers in de kinderopvang desgewenst meer uren kunnen werken. Met name in de BSO. De overheid heeft hier een taak in het wegnemen van de BTW-problematiek bij het werken voor meerdere werkgevers.

⁹ <https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/zorg-welzijn/2022/werkgevers-kinderopvang-gooien-cao-onderhandeling>

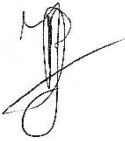
¹⁰ Gezamenlijke oproep CAO-partijen kinderopvang 19 september 2022 [Oproep-cao-partijen-kinderopvang-verhoging-kinderopvangtoeslag.pdf \(kinderopvang-werkt.nl\)](#)

Uiteraard zijn wij graag bereid tot een nader gesprek over deze aanbevelingen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'BvW', written in a cursive style.

Bas van Weegberg, lid dagelijks bestuur FNV

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'JPD', written in a cursive style.

Jan Pieter Daems, bestuurslid CNV

BIJLAGE Achtergrondinformatie

Doelstellingen kinderopvang

Kinderopvang kent twee doelstellingen:

1. Kinderopvang moet betaalbaar en veilig zijn zodat ouders arbeid en zorg voor hun kinderen kunnen combineren;
2. Kinderopvang moet van goede kwaliteit zijn zodat kinderen in hun ontwikkeling worden gestimuleerd.

Uiteindelijk moet de financiële stelselherziening gezien worden als een eerste stap voor een stelsel waarin de ontwikkeling van kinderen voorop staat. Dat betekent dat er een langere termijn visie nodig is voor de fundamentele hervormingen van de kinderopvang. De SER adviseerde in 2016¹¹ en in 2021¹² dat **een integrale voorziening voor alle kinderen**, ongeacht of de ouders werken, goed is voor de sociale samenhang, voor de ontwikkeling van kinderen en voor het bestrijden van kansenongelijkheid. Dat het kabinet hier niet voor kiest en kinderopvang alleen nog meer openstelt voor de kinderen van werkende ouders zal de tweedeling alleen maar vergroten. Bovendien maakt de arbeidseis de invoering van het nieuwe financieringsstelsel nodeloos ingewikkeld.

Naast de kinderopvang is het kabinet ook van plan om te investeren in voor en vroegschoolse educatie en **de rijke schooldag** voor kinderen in achterstandswijken. De rijke schooldag kan zorgen voor **het voorkomen van kansenongelijkheid**, omdat buitenschoolse activiteiten (sport, cultuur) daar een belangrijke rol in spelen. Het is nog onduidelijk wat de rol van de buitenschoolse opvang is in de kabinetsplannen en of ouders hieraan mee moeten betalen. Ook hier blijft de FNV teleurgesteld dat er niet gekozen is voor een integrale voorziening voor alle kinderen zoals ook de SER adviseerde. Met name bij de VVE zijn er talloze onderzoeken gedaan waaruit blijkt dat kinderen vooral van elkaar leren door met elkaar te spelen en te praten. Kinderen met ontwikkelings- en/of taalachterstanden bij elkaar plaatsen versterkt de achterstanden alleen maar en een integrale voorziening waar alle kinderen door elkaar zitten, is voor de ontwikkeling van alle kinderen uiteindelijk beter. De FNV hoopt dat de overheid op de langere termijn dan ook inzet op een integrale voorziening voor alle kinderen.

Kinderopvang is van publieke waarde

De kinderopvang is sinds de invoering van de Wet Kinderopvang een marktsector. De FNV vindt dat **voorzieningen voor jonge kinderen een publieke taak** zou moeten zijn gezien de grote waarde voor de ontwikkeling van kinderen.

Doordat er sprake is van marktwerking in de kinderopvang is het niet vreemd dat Private Equity zijn intrede heeft gedaan in de kinderopvang. Overigens hoeft dit niet per definitie iets te zeggen over de kwaliteit van de kinderopvang op de betreffende locaties, maar feit is dat andere belangen mee kunnen gaan spelen en dat de belangen van kinderen, ouders en werknemers niet meer voorop staan. De FNV vindt het onlogisch dat de opvang van onze kinderen overgelaten wordt aan een ongereguleerde markt zonder dat er toezicht is op hoe kinderopvanginstellingen de publieke middelen besteden.

De FNV maakt zich bovendien **grote zorgen over de toename van de private equity** in de kinderopvang. Het lijkt er op dat private equity fondsen aan het voorsorteren zijn op de investeringen vanuit de overheid. Daar moet de politiek nu duidelijkheid over verschaffen, dat er geen toekomst is voor private equities in deze sector.

¹¹ <https://www.ser.nl/nl/publicaties/gelijk-goed-van-start> (2016)

¹² <https://www.ser.nl/nl/Publicaties/kansrijke-start-kinderen> (2021)